

NACIONALNI PARKOVI EVROPE

- U Evropi je registrovano preko 43.000 ZPD (oko 14% površine kontinenta).
- U velikom broju Evropskih zemalja još uvek postoje atraktivni predeli, visokih ekoloških vrednosti i biodiverziteta koji nisu stavljeni pod zakonsku zaštitu.
- Pojedini delovi Evrope izloženi su velikim negativnim spoljašnjim uticajima (saobraćaj, turizam...).
- Najugroženiji ekosistemi nalaze se u oblasti:
 - Mediterrana,
 - Severo-istočne obale Atlanskog okeana,
 - Severnog mora i
 - Centralne i Istočne Evrope.

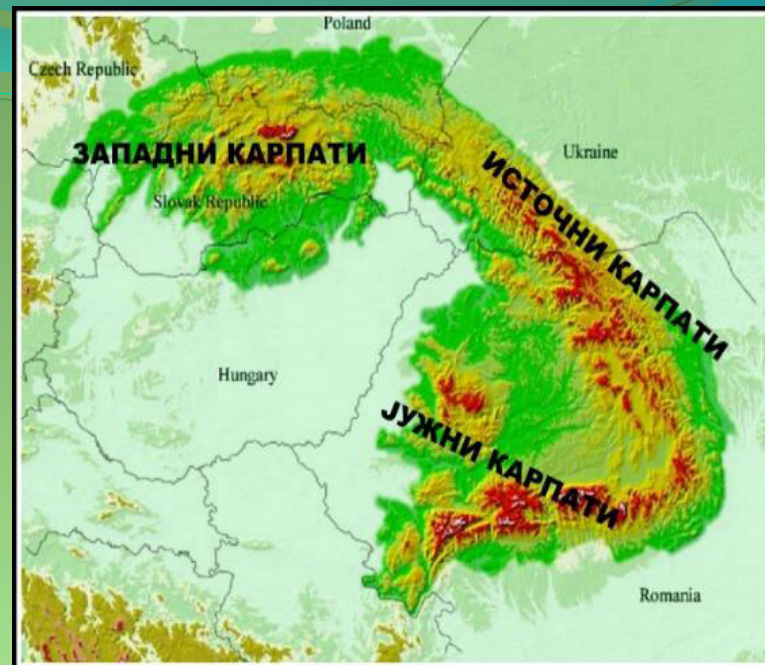

Nacionalni parkovi u planinskim predelima srednje Evrope

- Dva najznačajnija planinska lanca srednje Evrope su Alpi i Karpati.
- **Alpi** – predstavljaju granicu između srednje i južne Evrope
- Protežu se kroz 6 država: Švajcarska, Austrija, Francuska, Italija, Slovenija i Nemačka
- Specifičan prostor zbog čega u naučnoj literaturi postoje termini: alpsak klima, alpski reljef, alpski biljni svet, alpska jezera...
- Dužina - 1.200km, širina – 135-260km, najviši vrh – Mon Blan 4.807m
Najznačajniji prevoji: Simplon, Svetigothard, Sveti Bernard (preko 2.000m)
 - *odvijanje saobraćaja*

Karpati – mlad planinski venac koji se pruža u obliku luka od Visokih Tatra do centralnog dela Balkanskog poluostrva.

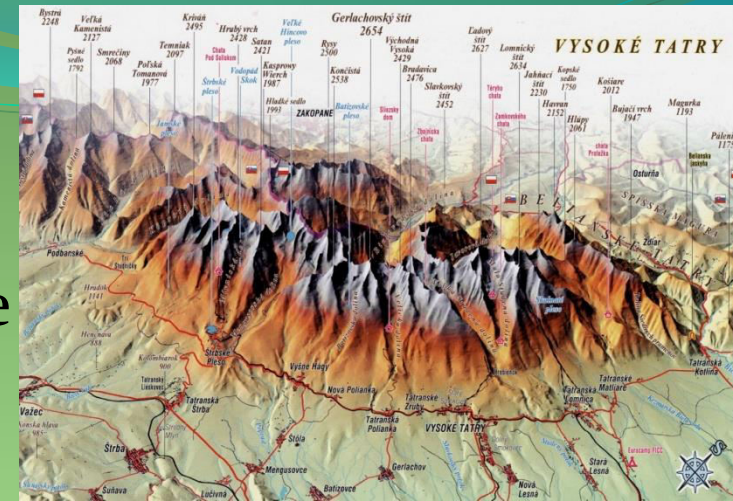

U srednjoj Evropi imamo oko 20 Nacionalnih parkova

- Italija (Grand Paradiso, Stelvio...)
- Austrija (Hohe Tauern, Nockberge...)
- Poljska (Babia Gora)
- Švajcarska (Schweizerischer National Park)
- Slovenija (Triglav)
- Češka (Krkonoše)
- Slovačka (Tatre, Niske Tatre)

Nacionalni park Tatry

- Najstariji NP u severnom delu Slovačke
- Proglašen 1949. god
- Površina NP 74.000ha
- Obuhvata delove Zapadnih i Visokih Tatri u Slovačkoj
- U okviru NP nalazi se preko 100 ledničkih jezera
- 25 vrhova preko 2.500m
- Najviši vrh NP i Karpata uopšte
je *Gerlachovsky štít 2.655m*
- Surovi prirodni uslovi
(t do -40 do 33C°, 220 dana sa padavinama)
- Veliko bogatstvo endemičnih
biljnih i životinjskih vrsta
(mrki medved, tatarska divokoza, mrmot...)

- Muzej NP** osnovan 1957 god. (upoznaje posetioce sa geološkom prošlošću, osobenostima flore i faune, tradicijom lokalnog stanovništva)
- Nalazi se u Tartanskoj Lomnici (najveće naselje i turistički centar NP)

-**Aktivnosti za turiste:**

skijanje – veliki broj uređenih ski staza
planinarenje
pešačenje – 600km uređenih staza
izleti, jahanje
speleologija – oko 300 pećina
samo Belijanska uređena za posetioce

- Deo Tatri pripada Poljskoj, gde se nalazi istoimeni NP (21.000ha)
- Oko 70% površine NP je pod šumama
- Sedište NP je u mestu Zakopane (poznati turistički i ski centar)
- Zbog visokih ekoloških i prirodnih vrednosti **UNESCO** je pogranično područje između Slovačke i Poljske proglasio za *rezervat biosfere*

Nacionalni park Bavarska šuma (Bayerischer Wald)

-Prvi NP u Nemačkoj proglašen 1970. god

-Nalazi se na planini Šumava
(češko-nemačka granica)

-Površina 240.000ha

-Predstavlja najveću i najočuvaniju prašumu u Evropi

-Planinski prostori od 700 do 1.456m NV

-Obiluje bogatstvom šuma, potocima,
močvarama, florom i faunom

-Usklađenost zaštite i razvoja prirode
u NP funkcioniše veoma dobro

-Slogan NP:

*“Pustite prirodu njenim
vlastitim zakonitostima”*

Aktivnosti za turiste:

300km pešačkih staza

200km biciklističkih staza

80km ski staza

-Zajedno sa NP Šumava (Češka)
NP Bavarska predstavlja najveće
zaštićeno šumsko područje u Evropi

Nacionalni parkovi u planinskim predelima južne Evrope

- Planine u južnoj Evropi retko prelaze 3.000m
- NP ove oblasti nalaze se na južnim padinama Alpa, Pirinejima, Dinaridima
- Ove predele ugrožava krčenje šuma radi eksploatacije, pojava erozije, šumski požari

U planinskoj oblasti južne Evrope imamo oko 30 NP:

- Albanija (Dajti, Lura)	- Hrvatska (Plitvice, Paklenica, Risnjak)
- Grčka (Olimp, Parnas)	- Makedonija (Galičica, Mavrovo, Pelister)
- Italija (Abruzzo, Calabria)	- Španija (Ordesa, Montana de Cavadonga)
- Portugalija (Peneda Geres)	

Nacionalni park Seven (Cevennes)

- NP se nalazi u južnom delu Centralnog masiva i južnoj Francuskoj
- Površina NP je oko 91.000 ha , na NV od 400m do 1.700m
- NP osnovan je 1970. godine

-Osnovna obeležja NP:

- * složena geološka građa
- * reljefni oblici velikih arhitektonskih vrednosti
- * atraktivne rečne doline
- * bogatstvo flore i faune
- * bogata kulturna baština

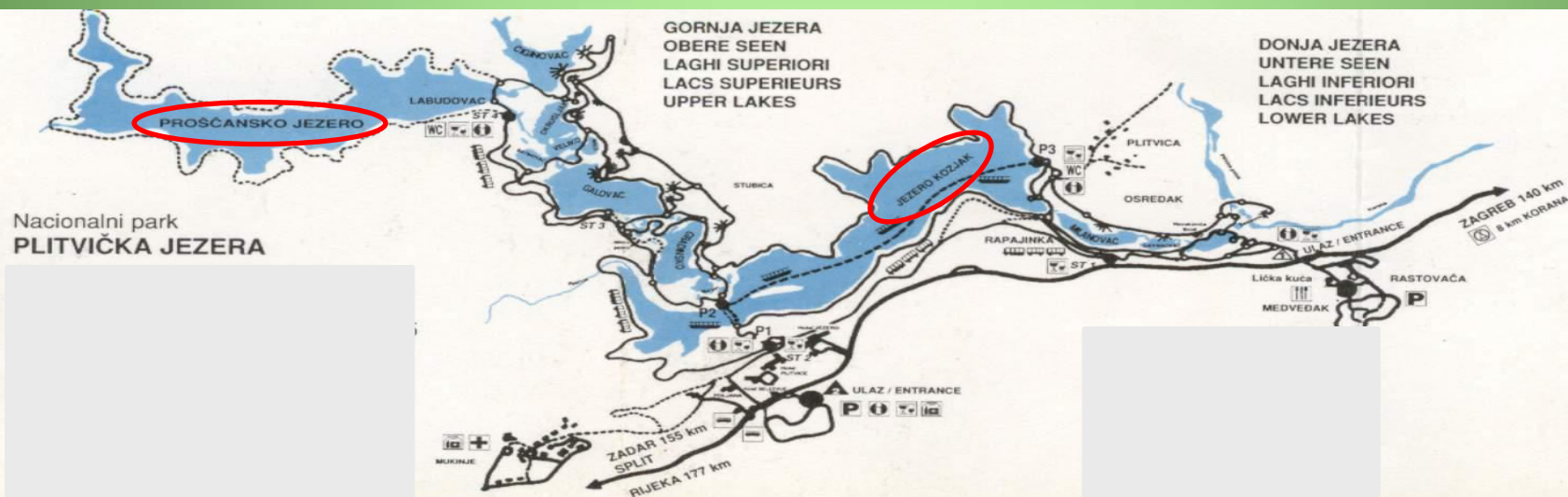

- U NP svake godine organizuje se “*Festival prirode*” – manifestacija koja uključuje preko 250 događaja (podizanje ekološke svesti)
- U NP uspešno se sprovodi model “*ekološkog modelovanja*” u cilju zaštite prirodnih vrednosti
- Uprava NP preduzima niz mera u cilju smanjenja ekoloških rizika:
 - * adekvatan raspored smeštajnih kapaciteta
 - * formiranje informativnih centara
 - * osnivanje mreže eko-muzeja
 - * izgradnja pešačkih staza (do sada je izgrađeno 1.800km)
- Lokalno stanovništvo u velikoj meri uključeno je u aktivnosti zaštite NP
- U perifernoj zoni NP razvijeni su poljoprivreda, stočarstvo i šumarstvo bazirani na održivom razvoju i zaštiti prirode

Nacionalni park Plitvička jezera

- NP nalazi se u zapadnom delu Hrvatske, oivičen je planinama Mala Kapela i Lička Plješevica
- NP obuhvata površinu od 30.000ha, prostire se na NV od 367m do 1.279m
- Najveću prirodnu vrednost čini **16 stepeničasto poredanih jezera** nastalih u koritu reke Korane
- Korita su nastala taloženjem krečnjaka i delovanjem algi i mahovina
- Najveća i najatraktivnija su jezera Kozjak i Prošćansko

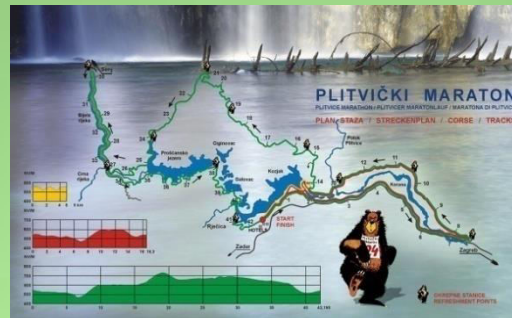
Ovaj prostor karakteriše:

bogatstvo kraških oblika (jame i pećine), najpoznatija je pećina Golubnjača
bogatstvo biodiverziteta – prvenstveno šume, ornitofauna i divljač

- Zbog svih prirodnih lepota UNESCO je uvrstio NP na Listu svetske baštine 1979 godine

- NP osnovan je 1949. godine
- NP je turistički veoma posećen (*kulturni, rekreativni, izletnički, ekskurzioni i ekoturizam*)
- U NP postoje uređene pešačke staze oko jezera
- Godišnje NP poseti više od 800.000 posetilaca
- Ugostiteljske kapacitete čine 4 hotela i kamp Korana

-Najveći problem u zaštiti prirode predstavlja:

- * blizina drumskog saobraćaja (usled buke i vibracija dolazi do širenja pukotina i rušenja sedimenata)
- * odlaganje i prečišćavanje otpadnih voda

Ocena stanja i perspektiva daljeg razvoja NP Evrope

- U većini Evropskih zemalja postoji problem stavljanja pod zaštitu velikih prostornih celina koje u potpunosti ispunjavaju standarde za zaštićena dobra II kategorije (NP)
- Svega 10-20% dobara koja su proglašena za NP ispunjavaju te standarde
 - Uglavnom se stavljaju pod zaštitu prostori velike površine sa blažim nivoom zaštite
- U budućnosti u Evropi se moraju uspostavljati mreže zaštićenih dobara koja zadovoljavaju standarde i ciljeve za dobra II kategorije (NP)
 - Očekuje se da će površine budućih NP biti manje (5.000-20.000ha)
- NP veće površine biće moguće formirati samo u subarktičkim i arktičkim predelima Finske, Norveške Švedske, na Islandu... (do 500.000ha)

NACIONALNI PARKOVI ALPA

- Predeli Alpa poseduju velike ekoliške, geomorfološke, hidrološke i pejzažne vrednosti
- Na prostoru Alpa postoji 12 Nacionalnih parkova ukupne površine oko 760.000ha
- Austrija – 4 NP (*Hohe Tauern, Kalkalpen, Gesause, Nockberge*)
- Francuska 3 NP (*Encrins, Mercantour, Vanoise*)
- Italija 2 NP (*Grand Paradiso, Stelvio*)
- Švajcarska 1 NP (*Engandin*)
- Nemačka 1 NP (*Berchtesgaden*)
- Slovenija 1 NP (*Triglav*)

-Formiranje NP u Alpima vezuje se za početak 20. veka (Engandin 1914. god), kako bi se očuvala i zaštitila priroda Alpa

-Nakon 1955. god. dolazi do masovnog razvoja turizma u Alpima što je prouzrokovalo velike ekološke poskedice:

- *nestala je tradicionalna poljoprivreda

- *reke u Alpima su ekološki ugrožene

- *povećah je stepen urbanizacije (izgradnja hotelske infrastrukture)

- *dolazi do masovnog oštećenja šuma

-Po IUCN-u nemaju svi NP Alpa status II kategorije jer ne ispunjavaju sve standarde koje je propisala ova organizacija

-***NP Hohe Tauern i NP Berchtesgaden*** dodeljen je status V kategorije (zaštićeni pejzaži) i u njima ne važe toliko strogi režimi zaštite kao u zaštićenim predelima II kategorije (razvojne funkcije dominiraju nad zaštitom – turizam)

NP Berchtesgaden

- Nalazi se u Bavarskom delu Alpa,
- Drugi po veličini NP u Nemačkoj (21.000ha) sa NV od 600m do 2.700m
- Lepote NP su:
 - *planinske stene
 - *veliki šumski kompleksi
 - *obilje vodnih resursa
 - * uređene pešačke staze (190km)
 - * centralni lokalitet je Königssee

NP Vanoise

- NP je osnovan 1963. godine
- Pripada oblasti visokih francusko-italijanskih Alpa
- Obuhvata površinu od 53.000ha sa prosečnom NV od oko 2.000m
- Oko 1/5 njegove teritorije je zaglečereno
- Posetiocima je dozvoljeno kretanje samo po utvrđenim stazama u NP
- Centralni lokalitet u NP je Pralonjan u središtu NP

-Problemi vezani za degradaciju NP javljaju se posle održavanj zimskih olimpijskih igara 1992 god.

- * izgradnja velikog broja smeštajnih kapaciteta u zaštitnoj zoni NP
- * seča šuma radi izgradnje ski staza
- * postavljanje snežnih topova i ugrožavanje prirodnih vodenih tokova
- * narušavanje prirodnog mira (buka, veliki broj turista...)

NP Mercantour

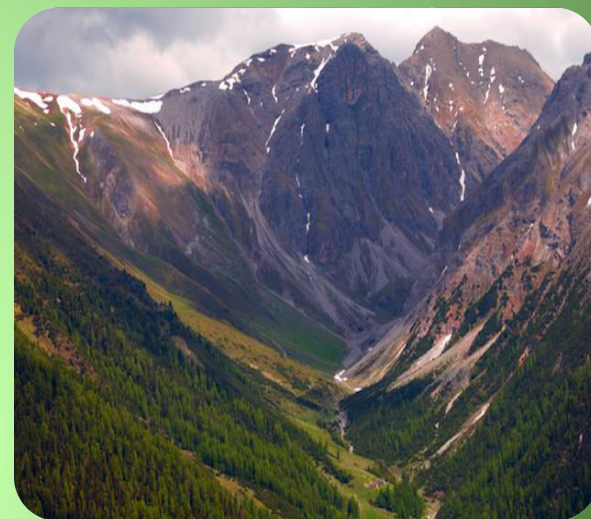
- Osnovan 1979. god.
- Nalazi se u oblasti primorskih Alpa u Francuskoj
- Površina NP je oko 65.000ha sa NV od 500m do 3.100m
- Osnovne vrednosti NP:
 - * bogatstvo stena (izgrađene od gnajsa i granita)
 - * bogatstvo flore (endemske vrste)
 - * bogatstvo faune (mufloni, hermelin, mrmot...)
- U NP obavljaju se česta naučna istraživanja
- Priroda NP je dobro očuvana
- Izgrađeno je preko 600km pešačkih staza

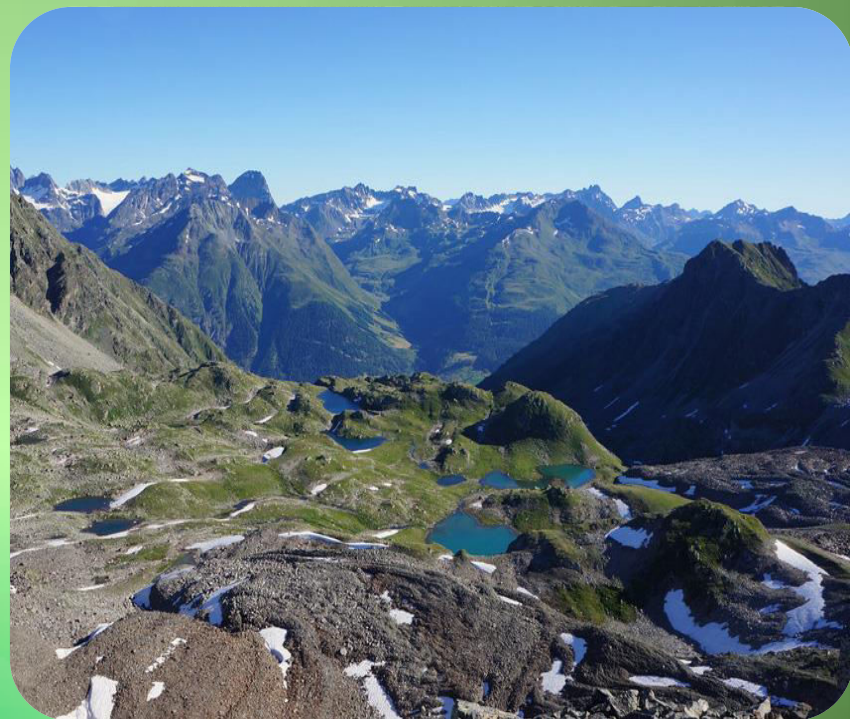
Švajcarski NP (NP Engandin)

- NP se nalazi u oblasti Engandin i sa južne strane graniči se sa NP Stelvio u Italiji
- NP je proglašen 1914. god i zauzima površinu od oko 17.000 ha
- Jedini je NP u Švajcarskoj
- NP predstavlja izrazito planinsko područje sa NV od 1.500 m do 3.000 m
- 1/3 NP čine pašnjaci i livade, 1/3 šume a 1/3 puste zone (sipar, šljunak, delovi pod snegom)
- Veliko bogatstvo biljnog i životinjskog sveta

- Engandin je NP u kojem je priroda u velikoj meri ostala očuvana
- Turizam ne narušava prirodu jer su sve aktivnosti visoko kontrolisane
- NP upravlja Direkcija koja je pod upravom Komisije za NP
- Komisija donosi razvojne i turističke planove i nadzire rad Direkcije
- U NP vlada strogi režim zaštite
- IUSN je NP dodelio i status zaštićenog
dobra I kategorije - prirodni rezervat

-Uprava NP donela je pravilnik po kojem je strogo zabranjeno:

- * napuštanje obeleženih puteva i mesta za odmor
- * sakupljanje plodova, cveća, gljiva, kamenja...
- * ostavljanje bilo kakvog otpada

-U NP postoje dva hotela koja imaju sistem za odvođenje otpadnih voda i čvrstog otpada izvan granica NP

- Turistički najatraktivnije mesto je selo Zernez

Očuvanje zaštićenih predela u Alpima

-Alpi su veoma osetljivi ekosistemi

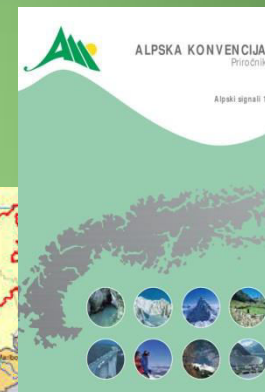
- Masovni turizam nanosi ozbiljne probleme ovom prostoru i zato on mora biti kontrolisan

- 1994. god. šest alpskih zemalja usvojilo je tzv. Alpsku konvenciju

- Ovaj dokument pospešio je zajedničke aktivnosti zaštite životne sredine na prostoru Alpa

- Doneto je 8 pratećih protokola za 8 oblasti:

- * Planiranje upotrebe zemljišta
- * Očuvanje i zaštita pejzaža
- * Alpska poljoprivreda
- * Turizam
- * Saobraćaj
- * Šume
- * Energija i
- * Zaštita tla

-Protokol za turizam odnosi se na sledeće:

- * definisanje regionalne politike održivog turizma
- * podsticanje razvoja letnjeg turizma
- * razvoj poljoprivrede koja bi bila u saradnji sa turizmom (smeštaj turista, plasiranje lokalnih proizvoda)
- * razvoj malih hotela porodičnog tipa
- * sprečavanje neplanske izgradnje
- * usavršavanje informativno-propagandnih aktivnosti...

